

A keleti fronton

1944. augusztus–október

Minden közösség szenvedélyesen keresi a választ a kérdésre: mikor fordult sorsuk ebbe vagy abba az irányba? Mind a magyarság, mind szomszédaink keresik a választ: vajon mikor alakultak ki azok az intézményes és életkeretek, amelyek között mai életüket le kell élniük? Előnyösnek vagy előnytelennek érzett kereteik?

Vajon miért illette a politikai irodalom az „utolsó csatlós” jelzővel Magyarországot? Valóban jogos, hogy a hitleri Németország melletti önkéntes kintartással vádolták a magyarságot? Pontosabban: a magyarság akkori politikai vezetőit? Azt állították róluk, hogy akkor is kintartottak, amikor már a körülöttünk lévő nemzetek politikai vezetőit csak az országhatárok és nemzetük háború utáni sorsának megítélése érdekelte. A magyar politikai vezetés még mindig „ideológiai” célokat akart egyeztetni a háborús realitásokkal. És nem tudta átlépni azt a vonalat, amit a magyar középosztályok 1920-ban hatalomra jutott jobboldali szárnya húzott saját rétegérdekeinek határaként. „Ideológiai” és „osztályszempontok” vezették 1944 nyarán is, amikor a szomszédok már saját emigrációjukkal (tehát pártpolitikai ellenfeleikkel) és a nemzet baloldali erőivel együttműködtek

És vajon igaza van-e az utókor történetésének, amikor felteszi a kérdést: látta-e a magyar politikai vezetés, hogy mi történik a világban és közöttünk? És vajon fel tudta-e mérni, hogy saját céljait milyen eszközökkel érheti el leginkább? Tehetséges, jól képzett középosztály – szürke képességű pártpolitikusokkal. Nem első és nem is utolsó eset a magyar politikai történelemben. Csak a határok érdekelték őket valójában, s végzetesen képtelenek voltak okosan-leleményesen képviselni e célokat. Az egész magyarság szenvedett ettől a tehetségtelenségtől.

Ma, ötven év után, még szenvedélyesen keresik és várják a kérdésekre a válaszokat.

A szovjet rendszer összeomlása együtt járt az 1920. évi békerendszer meggingásával is. 1920 revíziója 1938–1941 között következett be, majd az 1945 utáni megszállási övezetek, illetve a bé-

keszerződés 1946-ban visszaállították az 1920. évi állapotokat.

A magyar társadalom egy része szovjetellenességből – hiszen ki szereti a megszálló hatalmat? – azt gondolta, hogy a trianoni határok visszaállítása azért következett be, mert a szovjet győ-

zött, s így most a szovjet szállta meg a Németországtól keletre húzódó zónát. Nekik most kellett tudomásul venniük, hogy a 1945 utáni status quo a szövetségesek közös megállapodásán alapult. Még akkor is, ha egy-egy kérdésben, egy pillanatra – így Magyarország esetében is – volt véleményeltérés közöttük. S a magyar társadalom egészének most kell elgondolkodnia a tényen, hogy a változtatásra alkalma nyílt az 1941–1945 közötti magyar politikai vezetőgarnitúrának, de ezt az alkalmat elmulasztották, eltaktikázták és elügyetlenkedték. Utoljára 1944-ben!

GLATZ FERENC

